

Бондарчук Л. В. ВЛИЯНИЕ ВОЗРАСТА ПЕРВОГО ОТЕЛА НА МОЛОЧНУЮ ПРОДУКТИВНОСТЬ И ПРОДОЛЖИТЕЛЬНОСТЬ ПРОДУКТИВНОГО ДОЛГОЛЕТИЯ КОРОВ УКРАИНСКОЙ БУРОЙ МОЛОЧНОЙ ПОРОДЫ

Изучено влияние живой массы и возраста первого осеменения и первого отела на показатели молочной продуктивности на протяжении первых трех и наивысшей лактации по надоям, содержанию жира и количеством молочного жира в популяции коров украинской бурой молочной породы. Установлена зависимость длительности продуктивного долголетия от возраста первого отела.

Ключевые слова: украинская бурая молочная порода, осеменение, отел, молочная продуктивность, живая масса, пожизненная продуктивность

Bondarchuk L. V. THE EFFECT OF AGE AT FIRST CALVING ON MILK PRODUCTION AND DURATION OF PRODUCTIVE LONGEVITY OF COWS BROWN UKRAINIAN DAIRY BREED

Studied the effect of body weight and age of the first insemination and first calving the population cows brown Ukrainian dairy breed on their milk production, figures for the first three and the highest lactation, yield, the fat content in milk the amount of milk fat. The dependence of the duration of productive longevity of age at first calving.

Key words: brown Ukrainian dairy breed, insemination, calving, milk production, live weight, lifetime productivity

Дата надходження до редакції: 28.02.2016 р.

Рецензенти: доктор с.-г. наук, професор В. І. Ладика

доктор с.-г. наук, доцент А. М. Салогуб

УДК 636.22/28.081.14

МІНЛИВІСТЬ ОЗНАК БУДОВИ ТІЛА І ПРОДУКТИВНОСТІ КОРІВ УКРАЇНСЬКИХ ЧОРНО-ТА ЧЕРВОНО-РЯБОЇ МОЛОЧНИХ ПОРІД РІЗНИХ ЕКСТЕР'ЄРНО-КОНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ТИПІВ

В. В. Вечорка, к.с.-г.н., доцент

Є. А. Самохіна, к.с.-г.н.

І. О. Єремейчук, аспірант

Сумський національний аграрний університет

Корів-первісток українських чорно- та червоно-рябої молочних порід відповідно до середнього показника індексу ейрисомії розділили на три екстер'єрно-конституціональні типи: широкотілий (ейрисомний; $<M-0,5 \sigma$), проміжний ($M \pm 0,5 \sigma$) та вузькотілий (лептосомний; $>M+0,5 \sigma$). За результатами оцінки досліджуваних груп корів за промірами та індексами будови тіла встановлено істотну міжгрупову диференціацію. Тварини лептосомного типу відрізнялися кращим розвитком тіла у висоту та довжину, мали вужчі груди та були менш широкі у маклаках. Ровесниці лептосомного типу, навпаки, характеризувалися більшими широтними промірами та обхватом грудей. Корови лептосомного типу обох порід мали достовірно вищі надой молока за першу лактацію у порівнянні з ровесницями ейрисомного типу.

Ключові слова: українська чорно-ряба, українська червоно-ряба, проміри та індекси будови тіла, надій.

Створені українські чорно- та червоно-ряба молочні породи великої рогатої худоби з точки зору терміну генезису – достатньо генетично молоді популяції. На сучасному етапі їхнього удосконалення стоїть завдання спадкової консолідації за племінними та продуктивними якостями, типізації тварин за ознаками екстер'єрного типу, які відповідають вимогам сучасних технологій і напрямку продуктивності. Наразі особливо актуальним є питання щодо консолідації корів у напрямку екстер'єрно-конституціональної міцності, оскільки сучасні висококомеханізовані підприємства з виробництва молока вимагають здорових тварин, адаптованих до екстремальних умов утримання, з високими показниками молочної продуктивності. Мета, щодо необхідності вивчення цьо-

го питання, вбачається вмотивованою, оскільки сучасні популяції чорно- та червоно-рябої молочних порід, характеризуються генотиповим різноманіттям у плані спадковості за вихідними материнськими та батьківськими породами [23, 26].

Досвід зоотехнічної практики свідчить, що рівень та напрямок продуктивності великої рогатої худоби істотним чином визначається екстер'єрно-конституціональними особливостями будови тіла корів, які відрізняються за різноманітністю співвідношень статей екстер'єру. У селекції великої рогатої худоби використання індексів на основі промірів будови тіла – надто поширений метод диференціації корів на екстер'єрно-конституціональні типи [1, 2, 3, 10, 12, 16, 17, 21, 25, 29].

До одного з методів розподілу корів за типами конституції відноситься масометричний коефіцієнт (ММК) [6]. За його використання було проведено порівняльну оцінку продуктивності корів української червоно-рябої та чорно-рябої молочних порід за виробничими типами [20]. Тварин, у залежності від величини ММК, розділили на щільний, проміжний та рихлий типи з використанням промірів висоти у холці, косої довжини тулуба та обхвату грудей за лопатками. За цими дослідженнями встановлено, що надій корів українських червоно- та чорно-рябої молочних порід відповідно становив 5157,6 і 5645,2 кг (щільний), 4685,2 і 5225 кг (проміжний) та 4098,8 і 4859,6 кг (рихлий) на користь корів щільного типу конституції. Генотипову різноманітність корів за конституціональними типами української чорно-рябої молочної породи вивчали за ММК й інші дослідники [9, 19].

За використання іншого, об'ємно-вагового коефіцієнту, який розраховувався за промірами площ поперечного перетину грудей за лопатками і на рівні останнього ребра, довжини й об'єму грудного відділу та величини живої маси. Авторами розробки [30], за використання цього коефіцієнту, корів української червоної молочної породи було розділено на три типи конституції (велико-, середньо- і малооб'ємний). За результатами оцінки молочної продуктивності корів у залежності від конституціонального типу кращими за надомем першої лактації були корови великооб'ємного (4874 кг), тоді як надій ровесниць середньо- та малооб'ємного типів відповідно становили 4395 і 3892 кг молока.

Не менш поширений у зоотехнічній практиці індексний метод оцінки великої рогатої худоби, запропонований Н. М. Замятиним [8], який також дозволяє поділяти тварин на два протилежних типи – лептосомний (вузькотілий) та ейрисомний (широкотілий). Індекс ейрисомії Н. М. Замятина визначається за відношенням сум промірів навскісної довжини тулуба і висоти у холці до ширини грудей і ширини у маклаках, вражений у відсотках.

Використовуючи індекс модельних відхилень за методикою Н. Н. Колесника [11], науковці [14] розділили корів червоно-рябої породи на три типи будови тіла: лептосомний (вузькотілий), ейрисомний (широкотілий) та мезосомний (проміжний). За результатами оцінки промірів будови тіла спостерігалася перевага тварин лептосомного типу над ровесницями за промірами висоти і косої довжини тулуба. Первістки ейрисомної будови тіла відрізнялися широкотілістю, відносною коротконогістю, мали перевагу над ровесницями за індексами костистості, збитості та грудному. Тварини лептосомного типу будови тіла характеризувалися високим ростом, вузькотілістю та розтягнутістю [14]. Надій корів лептосомного типу становив 6679,6 кг, мезосомного – 5890,4 та ей-

рисомного – 5478,8 кг молока за лактацію з високостовірною різницею на користь тварин лептосомного [13].

Використання оцінки тварин за будовою тіла істотно допомагає тваринникам успішно проводити селекцію зі створення високопродуктивних стад, завдяки існуванню позитивного зв'язку статей екстер'єру з ознаками молочної продуктивності [4, 12, 24, 25, 27, 28].

Можна навести багато прикладів використання у практичній селекції великої рогатої худоби різного напрямку продуктивності екстер'єрно-конституціональних особливостей для розподілу тварин на внутрішньопородні типи. Так, корів голштинської та чорно-рябої порід поділяють на молочно-м'ясний, проміжний, наблизений до молочного та молочний [7], чорно-рябої – на високомолочний, молочний та комбінований [18], молочний сухий, молочний міцний і комбінований [5], бурої худоби – на аксіальний, анаксіальний та проаксіальний [22] типи.

Оскільки, за свідченнями вище перерахованих авторів наукових досліджень, у межах підконтрольних стад великої рогатої худоби існує диференціація тварин за екстер'єрно-конституціональними типами та, відповідно до них, за рівнем молочної продуктивності, тому одним із шляхів формування стад добре розвиненими, конституціонально міцними тваринами, здатними в максимальній мірі реалізувати свій генетичний потенціал продуктивності, є виявлення таких тварин за допомогою використання запропонованого Н. М. Замятиним [8] методу оцінки типу.

Матеріали та методи досліджень. Дослідження проведені на базі племінного заводу з розведення українських чорно- та червоно-рябої молочних порід великої рогатої худоби АФ «Маяк» Золотоніського району Черкаської області. Використовуючи методичний підхід щодо застосування індексу Н. М. Замятина, вираховували індекс ейрисомії за формулою: *(навкісна довжина тулуба+висота в холці)/(ширина грудей+ширина в маклаках) × 100*. Відповідно до середнього показника індексу ейрисомії вибірку оцінюваних тварин підконтрольного стада розділили на три типи: ейрисомний (широкотілий, < M – 0,5 σ), проміжний (M ± 0,5 σ) та лептосомний (вузькотілий > M + 0,5 σ). Статистичне опрацювання експериментальних даних проводили за методиками Е. К. Меркур'євої [15] на ПК з використанням програмного забезпечення.

Результати досліджень. За результатами наших досліджень метод використання промірів та індексів будови тіла при розподілі корів українських чорно- та червоно-рябої молочних порід на екстер'єрно-конституціональні типи за індексом ейрисомії виявився достатньо ефективним.

Корови-первістки племінного заводу АФ «Маяк», на яких проведено це дослідження, відне-

сені за величиною індексу до лептосомного типу, мали достовірно вищий надій на 537 кг ($P < 0,001$), ніж ровесниці ейрисомного. Вони були вищими на

2,1 см ($P < 0,01$), довгими – на 5,5 см ($P < 0,001$), відрізнялись вужчими грудьми – на 6,4 см ($P < 0,001$), табл. 1.

Таблиця 1

Показники продуктивності та будови тіла корів-первісток української чорно-рябої молочної породи різних екстер'єрно-конституціональних типів, ($M \pm m$)

Показник	Ейрисомний (n = 55)	Проміжний (n = 68)	Лептосомний (n = 88)
Індекс Н.М. Замятина, %	295,0 ± 0,97	313,4 ± 0,49	326,4 ± 0,78
Надій за 305 днів I лактації, кг	5288 ± 119,4	5532 ± 102,6	5825 ± 103,4
Вміст жиру, %	3,79 ± 0,05	3,76 ± 0,03	3,74 ± 0,06
Проміри, см:			
висота в: холці	131,7 ± 0,61	132,1 ± 0,57	133,8 ± 0,54
крижах	139,3 ± 0,54	139,9 ± 0,51	141,5 ± 0,50
глибина грудей	73,1 ± 0,35	71,6 ± 0,32	71,9 ± 0,34
ширина грудей	47,4 ± 0,44	44,2 ± 0,31	41,2 ± 0,33
глибина тулуба	76,5 ± 0,44	75,3 ± 0,33	75,7 ± 0,42
ширина в: маклаках	52,2 ± 0,24	50,5 ± 0,22	50,4 ± 0,25
кульшах	49,5 ± 0,21	49,0 ± 0,19	49,2 ± 0,22
сідничних горбах	36,1 ± 0,28	35,8 ± 0,17	35,9 ± 0,25
навскісна довжина: заду	52,7 ± 0,23	52,5 ± 0,21	53,1 ± 0,24
тулуба	161,9 ± 0,70	164,4 ± 0,65	167,2 ± 0,68
обхват: грудей	192,9 ± 0,91	188,8 ± 0,87	189,6 ± 0,86
п'ястка	18,2 ± 0,11	18,3 ± 0,08	18,4 ± 0,08
Індекси будови тіла, %:			
довгоногості	44,5 ± 0,22	45,8 ± 0,24	46,3 ± 0,23
розтягнутості	123,1 ± 0,56	124,2 ± 0,45	125,2 ± 0,72
тазогрудний	91,0 ± 0,91	87,6 ± 0,72	81,8 ± 0,75
грудний	64,9 ± 0,65	61,7 ± 0,41	57,4 ± 0,44
збитості	119,2 ± 0,72	114,9 ± 0,55	113,4 ± 0,51
перерослості	105,8 ± 0,35	106,0 ± 0,32	105,8 ± 0,34
шилозадості	144,7 ± 0,94	141,1 ± 0,62	140,8 ± 0,81
костистості	13,8 ± 0,11	13,9 ± 0,09	13,8 ± 0,09
масивності	146,5 ± 0,81	143,0 ± 0,64	141,7 ± 0,71
глибокогрудості	55,5 ± 0,22	54,2 ± 0,21	53,7 ± 0,24
широкогрудості	36,0 ± 0,33	33,4 ± 0,19	30,8 ± 0,22
формату таза	94,9 ± 0,34	97,2 ± 0,33	97,7 ± 0,51
Жива маса, кг	562,7 ± 7,92	533,0 ± 6,31	524,5 ± 5,51

Група корів української чорно-рябої молочної породи, віднесена до ейрисомного типу, суттєво відрізнялась низькорослістю, коротшим тулубом, вищими широтними промірами грудей, маклаків і живою масою (+38,2 кг; $P < 0,001$). Висока достовірна різниця виявлена за індексами будови тіла, рівень яких відповідно характеризує напрямок продуктивності тварин.

До них відносяться тазогрудний, збитості та грудний індекси, менші величини яких у корів-первісток лептосомного типу характеризують молочний тип тварин [27, 28].

Використання індексів М. Н. Замятина дозволило аналогічно розділити корів-первісток української червоно-рябої молочної худоби на ейрисомний та лептосомний типи з виявленням достовірної фенотипової мінливості за промірами статей та індексами будови тіла, співвідносний розвиток яких зумовлює формування різних екстер'єрно-конституціональних типів тварин у межах однієї породи.

Результати досліджень корів, що наведені в табл. 2, свідчать, що тварини ейрисомного типу відповідно характеризуються достовірно вищими

показниками промірів ширини грудей (6,1 см; $P < 0,001$), глибини тулуба (2,5 см; $P < 0,001$), обхвату грудей (4,8 см; $P < 0,001$), ширини в маклаках (1,9 см; $P < 0,001$) та коротшими за навскісною довжиною тулуба (6,9 см; $P < 0,001$). Відповідно зі статистично вірогідною різницею корови-первістки української червоно-рябої молочної породи, віднесені до широкотілого типу, відрізняються вищими індексами будови тіла – тазогрудним (на 8,8; $P < 0,001$), грудним (+7,7; $P < 0,001$), збитості (на 7,8; $P < 0,001$), масивності (на 5,1; $P < 0,001$) та широкогрудості (на 4,8; $P < 0,001$).

Рівень показників молочної продуктивності, залежно від індексів ейрисомії-лептосомії, виявився достовірно вищий при $P < 0,001$ у корів віднесених до лептосомного типу з різницею на їхню користь 472 кг молока. Корови-первістки проміжного типу зайняли проміжне місце з середнім надоем 5227 кг, відповідна різниця 218 і 254 кг молока у порівнянні з групами ровесниць ейрисомного та лептосомного типів виявилась статистично недостовірною.

Таким чином, оцінка корів досліджуваних порід з використанням індексу ейрисомії

Н. М. Замятина дозволяє з високим рівнем достовірності провести внутрішньопородну диференціацію тварин за екстер'єрно-

конституціональними типами і може з певним успіхом використовуватись в селекції великої рога-тої худоби.

Таблиця 2

Показники продуктивності та будови тіла корів-первісток української червоно-рябої молочної породи різних екстер'єрно-конституціональних типів, (M ± m)

Показник	Ейрисомний (n = 46)	Проміжний (n = 48)	Лептосомний (n = 75)
Індекс Н. М. Замятина, %	293,7 ± 0,95	312,6 ± 0,79	329,1 ± 0,88
Надій за 305 днів I лактації, кг	5007 ± 136,6	5225 ± 125,2	5479 ± 119,8
Вміст жиру, %	3,82 ± 0,04	3,80 ± 0,05	3,78 ± 0,03
Проміри, см:			
висота в: холці	132,9 ± 0,77	133,6 ± 0,54	133,2 ± 0,68
крижах	142,5 ± 0,74	142,6 ± 0,63	141,9 ± 0,61
глибина грудей	72,5 ± 0,62	71,9 ± 0,43	71,6 ± 0,45
ширина грудей	45,4 ± 0,34	43,4 ± 0,32	39,6 ± 0,33
глибина тулуба	76,6 ± 0,52	75,4 ± 0,45	74,1 ± 0,44
ширина в: маклаках	52,9 ± 0,44	51,3 ± 0,41	51,0 ± 0,43
кульшах	50,2 ± 0,35	49,3 ± 0,31	49,2 ± 0,32
сідничних горбах	34,3 ± 0,31	33,7 ± 0,33	33,9 ± 0,30
навскісна довжина: заду	53,5 ± 0,48	53,5 ± 0,32	53,3 ± 0,39
тулуба	156,6 ± 1,32	161,1 ± 1,11	163,5 ± 1,27
обхват: грудей	191,2 ± 1,74	187,4 ± 1,12	186,4 ± 1,03
п'ястка	18,9 ± 0,18	18,6 ± 0,13	18,2 ± 0,16
Індекси будови тіла, %:			
довгоногості	45,7 ± 0,35	46,4 ± 0,25	46,1 ± 0,31
розтягнутості	117,8 ± 0,86	119,7 ± 0,66	122,8 ± 0,64
тазо-грудний	86,2 ± 0,86	84,4 ± 0,97	77,5 ± 0,92
грудний	62,9 ± 0,55	60,1 ± 0,47	55,2 ± 0,53
збитості	122,2 ± 0,84	117,3 ± 0,52	114,4 ± 0,66
перерослості	107,4 ± 0,35	106,8 ± 0,33	106,6 ± 0,25
шилозадості	155,7 ± 1,13	152,5 ± 1,31	151,5 ± 1,21
костистості	14,2 ± 0,12	13,9 ± 0,13	13,6 ± 0,11
масивності	144,5 ± 0,99	141,3 ± 0,62	139,4 ± 0,65
глибокогрудості	54,7 ± 0,35	53,8 ± 0,24	53,5 ± 0,31
широкогрудості	34,3 ± 0,26	32,2 ± 0,22	29,5 ± 0,24
формату таза	95,1 ± 0,52	96,4 ± 0,47	96,3 ± 0,42
Жива маса, кг	555,3 ± 13,7	519,2 ± 8,89	504,6 ± 8,33

Висновки. Використання комплексного індексу ейрисомії дозволяє ефективно розділити корів у межах породи на екстер'єрно-конституціональні типи, які відрізняються між собою за промірами та індексами будови тіла.

Розподіл корів українських чорно- та чер-

воно-рябої молочних порід на ейрисомний та лептосомний типи виявив вищі показники надою у тварин лептосомного типу, які разом з тим за будовою тіла були вищими та довгими, відрізнялись вузькогрудістю та нижчою живою масою у порівнянні з ровесницями ейрисомного типу.

Список використаної літератури:

1. Адушинов, Д. Тип телосложения и хозяйственно-полезные признаки голштинизированного черно-пестрого скота Прибайкалья / Д. Адушинов, Н. Лазарев, А. Истомин, В. Митренга // Молочное и мясное скотоводство. 2011. – № 5. – С. 16-17.
2. Бащенко, М. І. Вагові та лінійні параметри екстер'єру телиць української червоно-рябої молочної породи / М. І. Бащенко, Л. М. Хмельничий // Розведення і генетика тварин. – К.: Аграрна наука. – 2005. – Вип. 39. – С. 41 – 47.
3. Бащенко, М. І. Оцінка корів за індексами будови тіла / М. І. Бащенко, Л. М. Хмельничий // Вісник Сумського НАУ. Серія „Тваринництво”. – Суми. – 2003. – Вип. 7. – С. 14-18.
4. Бащенко, М. І. Оцінка корів української червоно-рябої молочної породи за екстер'єрним типом // М. І. Бащенко, Л. М. Хмельничий, А. М. Дубін // Методичні вказівки. – Біла Церква: БДАУ. – 2003. – 35 с.
5. Бобрушко, Т. Я. До питання селекції в молочному скотарстві / Т. Я. Бобрушко, Л. Ю. Воргач // Вісник аграрної науки. – 2001. – № 7. – С. 86-88.
6. Вінничук, Д. Т. Шляхи створення високопродуктивного молочного стада / Д. Т. Вінничук, П. М. Мережко. – К.: Урожай, 1983. – 152 с.
7. Демчук, М. П. Господарсько-корисні ознаки худоби європейської селекції / М. П. Демчук // Віс-

ник Сумського НАУ. – Суми, 2002. – Вип. 6. – С. 96-99.

8. Замятин, Н. М. Развитие двух основных конституциональных типов животных / Н. М. Замятин // Труды Новосибирского с.-х. института. – Новосибирск, 1946. – № 7.

9. Ковальчук, В. І. Особливості будови тіла корів української чорно-рябої молочної породи різних екстер'єрно-конституційних типів / В. І. Ковальчук // Вісник Житомирського національного агроекологічного університету. – 2014. – № 1 (1). – С. 157-162.

10. Колесник, М. М. Метод модельного відхилення у визначенні типів конституції тварин за будовою тіла М. М. Колесник // Наукові праці зоотехнічного факультету. – К., Вид-во УАСГН, 1960. – Том 12. – Вип. 1. – С. 64-84.

11. Колесник, Н. Н. Принципы зоотехнической оценки животных / Н. Н. Колесник // Совершенствование методики оценки породных и продуктивных качеств сельскохозяйственных животных. – Киев: – Урожай, 1985. – 184 с.

12. Ладика, В. І. Сполучна мінливість статей екстер'єру корів з молочною продуктивністю / В. І. Ладика, Л. М. Хмельничий, А. М. Салогуб // Збірник наукових праць Білоцерківського НАУ Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва. – Біла Церква – 2010. – Вип. 3 (72). – С. 9-11.

13. Лефлер, Т. Ф. Продуктивно-биологические особенности коров красно-пестрой породы разных экстерьерно-конституциональных типов / Т. Ф. Лефлер, В. В. Багаев // Вестник Красноярского государственного агроуниверситета. – 2015. – Вып. 7. – С. 178-185.

14. Лефлер, Т. Ф. Характеристика экстерьера методом промеров и индексов телосложения / Т. Ф. Лефлер, В. В. Багаев // Вестник Красноярского государственного агроуниверситета. – 2014. – Вып. 9. – С. 142-146.

15. Меркурьева, Е. К. Биометрия в селекции и генетике сельскохозяйственных животных / Е. К. Меркурьева – М. : Колос, 1970. – 423 с.

16. Пелехатий, М. Оцінка молочної продуктивності корів за екстер'єром / М. Пелехатий, О. Кочук-Ященко // Тваринництво України. – 2014. – № 11. – С. 5-9.

17. Пелехатий, М. С. Ефективність використання різних методичних підходів оцінки молочного стада за екстер'єром і конституцією / М. С. Пелехатий, В. І. Ковальчук // Наук.-техн. бюлетень. – Харків. – 2001. – № 80. – С. 91-93.

18. Пинчук, И. Молочная продуктивность коров разных внутривидовых типов / И. Пинчук // Молочное и мясное скотоводство. – 1998. – № 1. – С. 20-22.

19. Піддубна, Л. Популяція чорно-рябої молочної породи в племгосподарствах Північно-Поліського регіону / Л. Піддубна // Тваринництво України. – 2014. – № 5. – С. 20-24.

20. Пікула, О. Молочність корів за виробничими типами / О. Пікула // Тваринництво України. – 2011. – № 2. – С. 18-21.

21. Салогуб, А. М. Особливості успадкованості та сполучної мінливості ознак екстер'єру корів української червоно-рябої молочної породи / А. М. Салогуб, Л. М. Хмельничий // Збірник наукових праць Вінницького НАУ. Серія: Сільськогосподарські науки. – Вінниця. – 2011. – Вип. 8 (48). – С. 59–62.

22. Сірацький, Й. Конституція великої рогатої худоби як міра гармонії будови тіла / Й. Сірацький, В. Меркушин, Є. Федорович // Пропозиція. – 2001. – № 12. – С. 82-84.

23. Хмельничий, Л. М. Вплив генотипових та паратипових чинників на рівень молочної продуктивності корів української червоно-рябої молочної породи / Л. М. Хмельничий, А. М. Салогуб, С. В. Шарій // Розведення і генетика тварин. Міжвідомчий тематичний збірник наук. праць. – К.: Аграрна наука. – 2011. – Вип. 45. – С. 299-308.

24. Хмельничий, Л. М. Особливості будови тіла корів української чорно-рябої молочної та голштинської порід / Л. М. Хмельничий, В. В. Вечорка // Розведення і генетика тварин. – К.: Аграрна наука. – 2008. – Вип. 42. – С. 318 – 326.

25. Хмельничий, Л. М. Оцінка екстер'єру тварин в системі селекції великої рогатої худоби: дис. ... доктора сільськогосподарських наук : 06.02.01 // Хмельничий Леонтій Михайлович. – с. Чубинське, 2005. – 430 с.

26. Хмельничий, Л. М. Оцінка корів сумського внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи різних генотипів та походження за ознаками молочної продуктивності / Л. М. Хмельничий, А. О. Шкурат // Вісник Сумського НАУ. Серія «Тваринництво». – 2013. – Вип. 1 (22). – С. 13-17.

27. Хмельничий, Л. М. Сполучена мінливість промірів та індексів будови тіла з надоем корів української чорно-рябої молочної породи / Л. М. Хмельничий, В. В. Вечорка // Розведення і генетика тварин. Міжвідомчий тематичний науковий збірник. – К.: 2015. – Вип. 50. – С. 96-102.

28. Хмельничий, Л. М. Оценка коров украинской красно-пестрой молочной породы в соотносительной изменчивости промеров и индексов телосложения / Л. М. Хмельничий, В. В. Вечёрка // Генетика и разведение животных: Санкт-Петербург, Пушкин, «ОО Рекламное бюро “А3”». – 2014. – № 4. – С. 20-24.

29. Хмельничий, Л. М. Оцінка генеалогічних формувань за ступенем фенотипової консолідації / Л. М. Хмельничий // Вісник Сумського НАУ. Серія „Тваринництво”. – Суми. – 2003. – Вип. 7. – С. 269-275.

30. Черненко, О. Конституція та молокопродуктивність корів української червоної молочної породи / О. Черненко, М. Гиль // Тваринництво України. – 2015. – № 5. – С. 20-25.

Вечёрка В. В., Самохина Е.А., Еремейчук, И. А. ИЗМЕНЧИВОСТЬ ПРИЗНАКОВ ТЕЛОСЛОЖЕНИЯ И ПРОДУКТИВНОСТИ КОРОВ УКРАИНСКИХ ЧЕРНО- И КРАСНО-ПЕСТРОЙ МОЛОЧНЫХ ПОРОД РАЗНЫХ ЭКСТЕРЬЕРНО-КОНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ТИПОВ

Коров-первотелок украинских черно- и красно-пестрой молочных пород в соответствии со средним показателем индекса эйрисомии разделили на три экстерьерно-конституциональных типа: широкотелый (эйрисомный; $<M-0,5\sigma$), промежуточный ($M\pm 0,5\sigma$) и узкотелый (лептосомный; $>M+0,5\sigma$). По результатам оценки исследуемых групп коров за промерами и индексами телосложения установлена существенная межгрупповая дифференциация. Животные лептосомного типа отличались лучшим развитием тела в высоту и длину, имели более узкую грудь и были менее широкими в маклаках. Ровесницы лептосомного типа, напротив, характеризовались большими широтными промерами и обхватом груди. Коровы лептосомного типа обеих пород имели достоверно высшие удои молока по первой лактации в сравнении с ровесницами эйрисомного типа.

Ключевые слова: украинская черно-пестрая, украинская красно-пестрая, промеры и индексы телосложения, удои.

Vechorka, V. V., Samokhina, Y. A., Eremeychuk, I. A. VARIABILITY BODY SIGNS AND PRODUCTIVITY OF COWS UKRAINIAN BLACK- AND RED-AND-WHITE DAIRY BREEDS OF DIFFERENT EXTERIOR-CONSTITUTIONAL TYPES

First-calf cows Ukrainian black- and red-and-white breeds in accordance with the middle index of index of eyrysomy divided into three exterior-constitutional types: wide body (eyrysomy; $<M-0,5\sigma$), intermediate ($M\pm 0,5\sigma$) and narrow body (leptosomy; $>M+0,5\sigma$). On results the estimation of the probed groups of cows after body measurements and indexes of build substantial intergroup differentiation is set. The animals of leptosomy type differed the best development of body in a height and length, had more narrow breast and were less wide in clubs. The persons of the same the age of leptosomy type, opposite, were characterized large latitudinal body measurements and circumference of breast. The cows of leptosomy type of both breeds had for certain higher yields of milk of milk on the first lactation by comparison to the persons of the same the age of eyrysomy type.

Key words: Ukrainian Black-and-White, Ukrainian Red-and-White, body measurements and indexes of body structure, yield of milk.

Дата надходження до редакції: 28.02.2016 р.

Рецензенти: доктор с.-г. наук, професор Л. М. Хмельничий
доктор с.-г. наук, доцент А. М. Салогуб

УДК 636.4.082

СЕЛЕКЦІЯ СВИНЕЙ ЗА ТОВЩИНОЮ ШПИКУ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ БАГАТОПЛІДНІСТЮ

С. Л. Войтенко, д.с.-г.н., професор, Полтавська державна аграрна академія

В статті наведені результати моніторингу товщини шпику, вимірної у ремонтних кнурців і свинок різних порід під час їх вирощування в динаміці 2003-2014 років, а також багатоплідності свиноматок визначенням впливу селекції на зниження товщини шпику на зміну багатоплідності. Дослідженнями встановлено, що зниження товщини шпику у ремонтного молодняка та підвищення багатоплідності маток в племінних господарствах галузі свинарства України здійснюється дуже повільними темпами й узгоджується із відселекціонованістю порід, напрямом селекційно-племінної роботи з ними, кількістю суб'єктів племінної справи у породі тощо. Добір ремонтних свинок уплемінних господарствах, який спрямований на зниження товщини шпику, не приводить до зниження багатоплідності у маток великої білої породи, дюрк, ландрас, п'єтрен, полтавської і української м'ясних та української степової білої порід. Виявлена не консолідованість стад у межах порід за багатоплідністю із тенденцією її зниження в галузі, крім породи ландрас та червоної білопоясої.

Ключові слова: породи свиней, ремонтний молодняк, товщина шпику, багатоплідність, фенотипова консолідація, тенденція змін.

Постановка проблеми. Провідні світові компанії з розведення свиней вважають, що ефективність галузі обумовлюється консолідованістю тварин за ознаками продуктивності, які

мають високу успадкованість й тому акцентують увагу на створенні тварин, відселекціонованих за бажаними ознаками продуктивності [5,6,7,10,11]. Така позиція узгоджується із бажан-